

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE

ASIA: HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI METSÄTUHOJEN TORJUNNASTA ANNETUN LAIN 21 §:N MUUTTAMISESTA (HE 142/2024 vp)

LAKIEHDOTUKSEN TAUSTA

Eduskunta hyväksyi 13.12.2022 hallituksen esityksen (HE 76/2022 vp) luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Uuden luonnonsuojelulain säätämisen yhteydessä useisiin lakeihin tehtiin ehdotetusta luonnonsuojelulaista johtuvia teknisiä korjauksia ja muutoksia.

Metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013; metsätuholaki) 21 §:n 1 momentti koskee tilanteita, joissa korvausvastuu metsätuhoista kuuluu valtiolle. Säännöksen tarkoituksena on todeta ne alueet, jotka valtion toimenpitein on osoitettu luonnonsuojelutarkoituksiin ja joissa metsätuhojen torjuntatoimenpiteet eivät ole mahdollisia, minkä vuoksi tällaisilta alueilta todennäköisesti levinneen metsätuhon aiheuttamat vahingot korvataan valtion varoista. Luonnonsuojelulain uudistuksen yhteydessä säännökseen tehtiin muutokset, joilla sen viittaukset luonnonsuojelulain säännöksiin päivitettiin vastaamaan uuden lain vastaavia säännöksiä. Lisäksi pykälään lisättiin viittaukset uuden luonnonsuojelulain (9/2023) mukaiseen tiukasti suojellun luontotyyppin esiintymisalueeseen, uutena tavatun eliölajien suojelemiseksi rajattuun esiintymispaikkaan, erityisesti suojeltavan eliölajin avustetun leviämisen paikkaan sekä vapaaehtoisen ekologisen kompensaation hyvitysalueeseen.

Luonnonsuojelulain säätämisen yhteydessä otettiin käyttöön termi valtion luonnonsuojelualue erotukseksi yksityisestä luonnonsuojelualueesta. Valitettavasti valmistelun yhteydessä metsätuholain 21 §:n 1 momenttiin lisättiin virheellisesti sana ”valtion” viittaukseen, joka koskee luonnonsuojelulain 43 §:ssä tarkoitettuja luonnonsuojelualueita.

Metsätuholakiin tulleen virheen vuoksi valtion korvausvastuu metsätuhoista ei koske yksityisen omistamalta luonnonsuojelualueelta todennäköisesti levinneiden metsätuhojen aiheuttamia vahinkoja, vaikka lain teknisellä muutoksella ei ollut tarkoitus muuttaa vallinnutta oikeustilaa. Voimassa olevan lain mukainen tilanne on yksityisen maanomistajan ja yksityisen luonnonsuojelualueen omistajan kannalta kohtuuton, koska yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset lähtökohtaisesti estävät metsätuhojen torjumiseksi tarpeellisten toimien toteuttamisen ja rauhoitussäännöistä on sovittu oletuksella, että valtio vastaa yksityiseltä luonnonsuojelualueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta. Yksityisellä maanomistajalla ei ole tällä hetkellä oikeutta saada valtion varoista korvausta yksityiseltä suojelualueelta todennäköisesti levinneiden metsätuhojen aiheuttamista vahingoista.

EHDOTETUT MUUTOKSET

Valtion vahingonkorvausvastuuta koskevasta metsätuholain 21 §:n 1 momentista poistettaisiin siihen virheellisesti lisätty määräite ”valtion” (”Luonnonsuojelulain (9/2023) 43 §:ssä tarkoitettulta valtion luonnonsuojelualueelta, todennäköisesti levinneiden metsätuhojen aiheuttamat vahingot korvataan valtion varoista siten kuin jäljempänä säädetään”). Metsätuhojen torjuntaa koskevan lain muutoksella palautettaisiin oikeustila ennalleen tavoitellun kantaiseksi siten, että valtion korvausvastuu koskisi myös luonnonsuojelulain 43 ja 47 §:ssä tarkoitettulta yksityiseltä luonnonsuojelualueelta levinneitä metsätuhoja.

ESITYKSEN VAIKUTUKSET

Ehdotetulla muutoksella parannetaan metsänomistajan oikeutta saada korvaus yksityiseltä luonnonsuojelualueelta metsäänsä levinneestä metsätuhosta aiheutuneesta vahingosta. Ehdotetulla muutoksella parannetaan myös yksityisen luonnonsuojelualan omistajan oikeusasemaa siten, että hän ei voisi joutua korvausvastuuseen sellaisesta metsätuhosta, joka aiheutuisi luonnonsuojelualueelta levinneestä metsätuhosta.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan metsien suojelun on perustuttava maanomistajan vapaaehtoisuuteen. Ehdotus parantaa vapaaehtoisuuteen perustuvan metsien suojelun houkuttelevuutta.

Ehdotetun muutoksen valtiontaloudellinen vaikutus on vähäinen. Suomen metsäkeskuksesta saadun tiedon mukaan vuosina 2017–2023 valtion varoista on korvattu yhteensä alle 10 000 €:lla suojelualueilta levinneistä metsätuhoista aiheutuneita vahinkoja.

ASIAN VALMISTELU

Hallituksen esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä pikaisella aikataululla.

Esitysluonnoksesta antoivat lausunnon ympäristöministeriö, Suomen metsäkeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Metsäteollisuus ry ja Suomen luonnonsuojeluliitto ry. Lausunnoissa esitystä kannatettiin.

VOIMAANTULO

Esityksessä ehdotetaan, että laki tulisi voimaan mahdollisimman pian. Ilmojen kylmeneminen merkitsee sitä, että uusia hyönteistuhoja ei enää tänä vuonna synny. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että tarkoituksenmukainen lain voimaantulon ajankohta voisi olla esimerkiksi 1.1.2025.

Kun lain virheellinen sanamuoto on tullut voimaan 1.6.2023, muutos ehdotetaan säädettävän takautuvasti koskemaan myös 1.6.2023 ja ehdotetun lain voimaantulon välistä aikaa.